

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української літератури, компаративістики і грінченкознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи



Олексій ЖИЛЬЦОВ

«01» лютого 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
Виразне читання**

для студентів

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.01. Українська мова та література
освітньої програми 035.01.01 Українська мова та література

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Код ЄДРПОУ 45307965	
Програма № <u>3180/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
<u>Жильцов</u> (підпис)	<u>Ж</u> (прізвище, ініціали)
«01» лютого	20 <u>24</u>

Київ – 2024

Розробник: Вірченко Тетяна Ігорівна, доктор філол. наук, професор, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

Викладач: Блохіна Наталія Олексіївна, старший викладач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

Робочу програму розглянута і затверджено на засіданні кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

Протокол від «17» січня 2024 року №1

Завідувач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства _____ (Олена БРОВКО)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Українська мова і література» _____ .2024 р.

Гарант освітньої програми _____ (Тетяна ВИДАЙЧУК)

Робочу програму перевірено

01 . 02 . 2024 рю

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи Факультету української філології, культури і мистецтва _____ (Світлана ГОРОБЕЦЬ)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

I. Опис навчальної дисципліни
Практикум з української літератури

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	7/210	7/210
Курс	I, II, III	
Семестр	II, IV, VI	
Кількість змістових модулів з розподілом	7	7
Обсяг кредитів	7	7
Обсяг годин, зокрема:	210	210
Аудиторні	98	28
Модульний контроль	14	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	98	182
Форма семестрового контролю	Залік	

Виразне читання

<i>Змістовий модуль «Виразне читання»</i>		
Курс	I	I
Семестр	2	2
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	28	52
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення «Виразного читання» є сформувати вміння впливати словом та майстерно відтворювати експресивно-емоційний зміст художніх творів.

Завдання курсу:

- сформувати здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху (ЗК-7);
- дати знання про основні тенденції розвитку і своєрідність мовнолітературного процесу, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, стилів і жанрів української літератури, історії зарубіжної літератури, фольклору. Розуміння основних проблем теорії літератури: література та дійсність, генезис і функція літератури, зміст і форма в літературі, критерій художності, літературний процес, літературний стиль, художній метод в літературі; проблем поетики: образ, ідея, тема, поетичний рід, жанр, композиція, поетична мова, ритм, вірш, фоніка в їх стильовому значенні (ФК-3);
- сформувати здатність застосовувати в професійній діяльності нормативні засоби мови в усному та писемному мовленні з урахуванням змістового наповнення, соціально-демографічних особливостей співрозмовника, специфіки ситуації спілкування та контексту. Здатність вільно й ефективно використовувати мову, що вивчається, для розв'язання комунікативних завдань (ФК-6);
- сформувати здатність осмислювати мистецтво слова як систему систем, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства (ФК-7);
- сформувати потребу й вміння працювати творчо, отримувати результат, ухвалювати нестандартні рішення та відповідати за них, здатність виявляти творчість і спонукати до неї у професійній діяльності (ФК-12).

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

- знання та розуміння літературознавчих понять, основних етапів розвитку літератури, її суспільної ролі, основних етапів життєвого і творчого шляху письменників, виявляти знання історичних ознак понять народності літератури, художнього образу; основних ознак силабо-тонічної системи віршування (ПРН-3-2);
- розуміння української та зарубіжної художньої літератури як культурної та мовної цілісності, мистецтва слова, усвідомлення національної своєрідності літературного процесу (ПРН-3-3);
- вільне володіння базовим професійним категоріально-поняттєвим та дослідницьким апаратом сучасної філологічної науки. Уміння пояснювати професійно з історичних позицій явища і факти української мови та літератури (ПРН-У-1);
- вміння визначати художню своєрідність творів і творчості письменника загалом, послуговуючись системою основних понять і термінів літературознавства (ПРН-У-3);
- володіння методами і прийомами риторики та мовного впливу (ПРН-У-3);
- фахово формувати й аргументувати власні теоретичні і практичні судження, професійні позиції (ПРН-С-1);
- здатність формувати судження про значення і наслідки своєї професійної діяльності з урахуванням соціальних, професійних і етичних позицій (ПРН-С-3).

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Тематичний план для денної форми навчання

№	Тема	Кількість годин, відведених на:				
		Разом	Лекції	Лабораторні	Практичні	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.						
1.	Мистецтво виразного читання та його значення у вивченні літератури	2	2			2
2.	Літературознавчий аналіз твору	4			2	2
3.	Дійовий аналіз твору	4		2		2
4.	Словесна дія та сценічна мова	4			2	2
5.	Засоби логіко-емоційної виразності читання	4	2			2
6.	Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії	4		2		2
7.	Шляхи визначення логічних наголосів. Партитура тексту.	4			2	2
	Модульний контроль	2				
	Разом	30	4	4	6	14
Змістовий модуль 2.						
6.	Акторська майстерність	4	2			2
7.	Особливості театральної манери виконання художнього твору	4			2	2
8.	Вербальні та невербальні знаки у системі театру	4		2		2
9.	Робота актора/актриси над роллю	4	2			2
10.	Робота над мізансценами. Дія – протидія. Конфлікт.	4			2	2
11.	Акторський тренінг на розвиток взаємодії, уяви та сценічної уваги.	4		2		2
12.	Акторський показ фрагментів вистав	4		2		2
13.	Модульний контроль	2				
	Разом	30	4	6	4	14
	Разом за навчальним планом	60	8	10	10	28

Тематичний план для заочної форми навчання

№	Тема	Кількість годин, відведених на:				
---	------	---------------------------------	--	--	--	--

	Тема	<i>Разом</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні</i>	<i>Лабораторні</i>	<i>Самостійна робота</i>
Змістовий модуль 1.						
1.	Мистецтво виразного читання та засоби логіко-емоційної виразності у вивченні літератури.	15	2			13
2.	Літературознавчий та дійовий аналіз твору.	15		2		13
	Разом	30	2	2		26
Змістовий модуль 2.						
6.	Акторська майстерність	15	2			13
7.	Особливості театральної манери виконання художнього твору.	15		2		13
	Разом	30	2	2		26
	Разом за навчальним планом	60	4	4		52

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Засоби логіко-емоційної виразності читання

Тема 1. Мистецтво виразного читання та його значення у вивченні літератури.
Мета та завдання курсу. Поняття про виразне читання як мистецтво творчої передачі літературного твору. Техніка мовлення: правила постановки дихання, голосу.

Тема 2. Засоби логіко-емоційної виразності читання.
Мовний такт. Паузи. Логічні наголоси. Мелодика мовлення. Темп мовлення. Позамовні засоби виразності.

Тема 3-4. Аналіз твору: літературознавчий, дійовий.
Літературознавчий аналіз: біографічний аналіз, контекст, жанрові рішення, композиція, сюжет, точки зору на образ (втілення ідеї, чуттєве уявлення, джерело емоційного впливу), естетичні якості твору, підтекст.
Дійовий аналіз: наскрізна словесна дія, етапи її розвитку.

Тема 5. Словесна дія та сценічна мова.
Робота над словесною дією: донесення думки, розкриття підтексту і передача його, створення «кінострічки бачень», передача ставлення автора до героїв, передача емоцій, почуттів. Оволодіння особливостями стилістики твору. Передача жанрових особливостей твору.

Тема 6. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії.
Фонаційне дихання. Голос. Дикція. Знання орфоепічних норм. Володіння голосом. Структура голосового апарату. Особливості інтонування. Вимоги до голосу актора/читця.

Тема 7. Шляхи визначення логічних наголосів. Партитура тексту.
Наголоси контекстуальні, аргументовані, конвенціональні. Логіка та правила створення партитури тексту. Партитурні знаки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Робота над виставою

Тема 8. Акторська майстерність.
Формування особистості актора. Засоби впливу актора. Репетиційний процес.

Тема 9. Особливості театральної манери виконання художнього твору.
Сценічний образ, роль. Лицедійство. Актор-типаж. Перевтілення, очуження, маска. Манера акторської гри. Декламація та акторська гра.

Тема 10. Вербальні та невербальні знаки у системі театру.
Різновиди знаків. Семіотика театру. Роль вербальних та невербальних знаків у театральних системах різних країн. Театр Леся Курбаса та нові засоби виразності акторської гри. Розвиток емоційної сфери. Знаки тіла. Театр пантоміми.

Тема 11. Робота актора/актриси над роллю.
Створення образу. Природа і принципи перевтілення. Чотири етапи роботи над роллю: пізнання, переживання, втілення впливу.

Тема 12. Робота над мізансценами. Дія – протидія. Конфлікт.

Мізансцена як структурна частина вистави. Залежність побудови мізансцен від жанрової природи спектаклю. Режисерське та акторське бачення мізансцен. Мізансцена як пластичний образ, показник темпоритму та цілісності образної системи вистави. Дія – протидія у театрі. Конфлікт як родова риса драматургії та театру.

Тема 13. Акторський тренінг на розвиток взаємодії, уяви та сценічної уваги.

Виконання вправ, показ етюдів та імпровізацій у Центрі компетентностей «Літературний театр».

Тема 14. Акторський показ фрагментів вистав Центрі компетентностей «Літературний театр».

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Денна форма

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		К-ть одиниць	Максимальна кількість	К-ть одиниць	Максимальна кількість
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1	3	3	2	2
Робота на практичних заняттях	10	3	30	2	20
Відвідування лабораторних занять	1	2	2	3	3
Робота на лабораторних заняттях	10	2	20	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			97		97
Максимальна кількість балів: 194					
Розрахунок коефіцієнта: $194:100=1,94$					

Заочна форма

Вид діяльності студента	Максим	Модуль 1	Модуль 2
-------------------------	--------	----------	----------

	альна к-ть балів за одиниц ю	К-ть одини ць	Макс ималь на кількі сть	К-ть одини ць	Макс имал ьна кільк ість
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1
Робота на л практичних заняттях	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	8	40	8	40
Разом			52		52
Максимальна кількість балів: 104					
Розрахунок коефіцієнта: $104:100 = 1,04$					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Теми 1–7 (14 годин).

1. Здійснити літературознавчий та дійовий п'єси Івана Карпенка Карого "Мартин Боруля".
2. Перегляньте фільм-виставу Київського драматичного театру імені Івана Франка "Мартин Боруля" (реж. Гнат Юра, 1953). Оберіть персонажа та визначте головні чинники впливу словесної дії та сценічної мови на творення образу актором/актрисою

<https://www.youtube.com/watch?v=8QnzPRm4gyQ>

3. Проаналізуйте засоби логіко- емоційної виразності, використані актором/актрисою для створення образу.

Критерії оцінювання. Здатність виявити індивідуальне розуміння тексту; артистизм; мовленнєва вправність.

Теми 8–14. Студенти готують сценічну постановку. (14 год.)

Критерії оцінювання. Здатність виявити індивідуальне розуміння тексту; артистизм; ансамблевність; робота над мізансценами.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота №1 передбачає складання партитури твору, запис відеородику читання поезії, відповідно до партитури; аналіз відео виконання поетичного тексту, відповідно до логіко-емоційних засобів виразності.

Критерії оцінювання. При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується знання студентом основних партитурних знаків; уміння вдумливо читати фрази, аргументовано визначати стрижневе слово і розставляти партитурні знаки. Володіння теоретичними знаннями (логіко-емоційні засоби виразності) та вміннями використати

їх на практиці.

Модульна контрольна робота №2 передбачає написання **есе-саморефлексії «Моя робота над роллю»**, відповідно до ролі кожного студента/студентки у залікових фрагментах вистав.

Критерії оцінювання. При оцінюванні есе основна увага буде звертатися на аргументованість та логічність викладу, знання теоретичних та практичних основ акторської майстерності, грамотність, дотримання жанрових вимог.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма семестрового контролю – залік. Залік виставляється за поточною успішністю студента.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (для самоконтролю)

1. Поняття про виразне читання як мистецтво творчої передачі літературного твору.
2. Техніка мовлення: правила постановки дихання, голосу.
3. Мовний такт. Паузи. Логічні наголоси. Мелодика мовлення. Темп мовлення. Позамовні засоби виразності.
4. Літературознавчий аналіз: біографічний аналіз, контекст, жанрові рішення, композиція, сюжет, точки зору на образ (втілення ідеї, чуттєве уявлення, джерело емоційного впливу), естетичні якості твору, підтекст.
5. Дійовий аналіз: наскрізна словесна дія, етапи її розвитку.
6. Шляхи визначення логічних наголосів.
7. Основні системи та методи акторської діяльності..
8. Сценічна задача як передумова створення органічної сценічної взаємодії.
9. Акторське мистецтво в контексті сприйняття глядачем художнього образу.
10. Особливості побудови наскрізної дії ролі.
11. Увага як частина психотехніки актора.
12. Сценічна увага та увага актора.
13. Сценічна дія, її послідовність та логіка.
14. Етапи роботи над роллю.
15. Конфлікт та взаємодія.
16. Мізансцена в діяльності актора.
17. Темпоритм та атмосфера.
18. Запропоновані обставини та імпровізація.
19. Збір та аналіз необхідної інформації для виконання ролі.
20. Принципи створення сценічного образу.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання

F	1 – 34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни
---	-----------------	--

7. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 60 год, лекції – 8 год., лабораторні заняття – 10 год., лабораторні заняття – 10 год., самостійна робота – 28 год., модульна контрольна робота – 4 години.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II	
К-ть балів	97				97	
Лекції	Мистецтво виразного читання. Засоби логіко-емоційної виразності.				Акторська майстерність. Робота актора/актриси над роллю.	
К-ть балів	1*2				1*2	
Теми практичних занять	<ul style="list-style-type: none"> - Літературний аналіз твору. - Словесна дія та сценічна мова. - Шляхи визначення логічних наголосів. Партитура тексту. 				<ul style="list-style-type: none"> - Особливості театральної манери виконання художнього твору. - Робота над мізансценами. Дія – протидія. Конфлікт. 	
Кількість балів	(1+10)*3				(1+10)*2	
Лабораторні Заняття	<ul style="list-style-type: none"> - Дійовий аналіз твору - Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії 				<ul style="list-style-type: none"> -Вербальні та невербальні знаки у системі театру. - Акторський тренінг на розвиток взаємодії, уваги та сценічної уваги. - Акторський показ фрагментів вистав. 	
Кількість балів	(1+10)*2				(1+10)*3	
Самостійна робота студентів	Аналіз вистави та п'єси.				Написання есе-рефлексії	
Кількість балів	15 балів				15 балів	
Модульний контроль	25 балів				25 балів	

Заочна форма

Разом: 60 год, лекції – 4 год., лабораторні заняття – 4 год., самостійна робота – 52 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II	
К-ть балів	154					
Лекції	Мистецтво виразного читання. Засоби логіко-емоційної виразності.				Акторська майстерність. Робота над роллю.	
К-ть балів	1				1	
Практичні заняття	Літературознавчий та дійовий аналіз твору.				Особливості театральної манери виконання художнього твору.	
Кількість балів	(1+10)				(1+10)	
Самостійна робота студентів	Записаний відеоролик, робота з опрацювання довідкової літератури, тематичне есе, аналіз запропонованої вистави та п'єси.				Дубляж фрагменту фільму/анімації. опрацювання довідкової літератури.	
Кількість балів	52 бали				52 бали	

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Грицан Н.В. Техніка сценічного мовлення: навч.-методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с.
2. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навчальний посібник / К. Я. Климова. Київ : Ліра-К, 2006. 240 с.
3. Курбас Лесь Філософія театру / Лесь Курбас ; упорядн. М. Лабінський ; післямови М. Москаленко, Д. Лабінська ; редактор М. Москаленко. Харків-Київ : Видавець Олександр Савчук ; Видавництво «Основи», 2022. 920 с.
4. Олійник Г.А. Виразне читання. Основи теорії. Посібник для вчителів. Тернопіль: Навчальна книга. ISBN 978-966-408-272-0. Богдан, 2011. 224 с.
5. Патріс Паві: Словник театру. Львів, 2006. 640 с

Додаткові

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ, Либідь, 1991. 256 с.
2. Барнич М. Майстерність актора- техніка обману. Навчальний посібник. Київ, Ліра К., 2016. 304 с.
3. Барнич М. Психотехніка актора. Майстер-клас Pinzel 2018/ 200 с.

4. Bennet Susan Theory for Theatre Studies: Sound. Methuen Drama. Bloomsbury Publishing Plc, 2019. 278 p.
5. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 234 с.
6. Веселовська Г.І. Дванадцять вистав Леся Курбаса: навч. посіб. для вищих навч. закл. культури і мистецтв Київ, ДТЦМ ім. Леся Курбаса, 2004. 238 с.
7. Гвоздев О. О.: З історії театру і драми Львів, 2008. 200 с.
8. Герасимов Ю. О. Деякі зауваги щодо виразного читання громадянської лірики Т. Г. Шевченка (на прикладі поезії «Сон») / Ю. О. Герасимов // Волинь-Житомирщина: історико-філологічний збірник з регіональних проблем. Житомир, 2010. № 21. С. 273–281.
9. Герасимов Ю. Виразне читання медитативної лірики Ліни Костенко (на прикладі програмної поезії «Страшні слова, коли вони мовчать...») / Юрій Герасимов // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 2013. – Вип. 41. С. 17–20.4.
10. Герасимов Ю. Особливості виразного читання умовно-асоціативної прози В. Шевчука в 11 класі (на прикладі виконавського аналізу уривка з новели «Панна Сотниківна») / Юрій Герасимов // Волинь-Житомирщина: історико-філологічний збірник з регіональних проблем. 2010. № 20. С. 335–341.
11. Гротовський Єжи. Театр. Ритуал Перформер / Єжи Гротовський. Львів, 1999. 186 с.
12. Захарчук З. Ефективні способи опрацювання партитури виразного читання / З. Захарчук, О. Ткачук // Нова педагогічна думка. 2013. № 2. С. 102–107.
13. Іржі Томан. Мистецтво говорити / Іржі Томан. Київ : Політвидав України, 1986. 223 с.
14. Маліновська Т. В. Виразне читання у підготовці студентів-філологів / Т. В. Маліновська // Взаємозв'язки української і зарубіжної літератури в шкільному курсі: Метод. посібник для студ. вищих навч. закл. філолог. спец. Житомир: ЖДПУ, 2002. С. 108–111.
15. Панченко Т. С. Особливості виразного читання прозових творів (на прикладі казок) / Т. С. Панченко // Молодий вчений. 2016. № 3. С. 546–549.
16. Черниш Н. Методична модель навчання виразного читання поезії / Наталія Черниш // Теоретична і дидактична філологія. 2014. Вип. 17. С. 204–214.
17. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця ХІХ ст.) / Ростислав Пилипчук; Олександр Клековкін (передмова); [упорядкув., підгот. текстів до друку: Мирослава Циганик, Роман Лаврентій]. Львів, 2019. 356 с
18. Софронова Л. А. Природа українського театру: простір, час, актор, слово, річ / Л. А. Софронова / Старовинний український театр. Львів, 2004. С. 191–297.

19. Театр: історія, теорія, практика. Збірник статей / Problemy teorii dramatu i teatru. Tom 1. Dramat. Tom 2. Teatr. Wybór i opracowanie Janusz Degler. Wrocław, 2003. Переклад з пол. Львів, 2013. 204 с.

Інтернет-джерела

Значну кількість тематичних джерел (теоретичні праці та тексти художніх творів) можна знайти на сторінках:

1. Бібліотека Національного Центру театрального мистецтва ім. Леся Курбаса (<https://www.kurbas.org.ua/library.html>)
2. Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>)
3. Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (<https://elib.nlu.org.ua/>)

